

Юбилей

160 години Болградска гимназия ЗА ВРЪЗКАТА МЕЖДУ ПЪРВАТА И ПЪРВИЯ БЪЛГАРСКИ СОФИЙСКИ

На 22 юни 1858 г. държавния глава на княжество Молдова княз Никола Богориди издава указ (хрисовул) за основаване в административния център на бесарабските български колонии Болград на седемкласно училище (гимназия). В първото десетилетие от възстановяване на българската държава, на 1 октомври 1888 г. „без всякакъв шум, почти скрито от обществото“ започват занятията във Висшия педагогически курс в София от който се създава по-късно първото българско висше училище – днешният Софийски университет „Св. Климент Охридски“. Занятията се провеждат в новопостроената сграда на Софийската мъжка гимназия и първите студенти са 43 души. Първоначално преподаватели са седем души „новите седмочисленици“: Александър Теодоров-Балан, Любомир Милетич, Иван Георгов, Никола Михайловски, Йосиф Ковачев, Станимир Станимиров и Иван Данев. На 31 януари 1889 г. Висшия педагогически курс прераства във Висше училище, съгласно приетия специален закон. В началото на 1904 г. Народното събрание приема нов закон, според който Висшето училище в София от 1 октомври 1904 г. прераства в Софийски университет „Св. Климент Охридски“.

Най-напред ще разгледаме живота и научно-преподавателската дейност на

Димитър Агура,

който е учител в Болградската гимназия, а после и преподавател в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Димитър Димитров Агура е роден на 14 октомври 1849 г. в с. Чушмелии, Болградски район. Учи и завършва семинария в гр. Яш, Румъния, а след това като държавен стипендиант завършва история в Яшкия университет през 1872 г. Преподавател по история и училищен инспектор в румънските окръзи Яш и Васлуй. Учител в Болградската гимназия от 1877 до 1879 г. През 1879 г. Димитър Агура се установява в България, като работи като висш служител в Министерството на вътрешните работи, а след това е и Министър на народното просвещение за седем месеца през 1883 г. Продължава да работи като директор на гимназии в София и Пловдив. Той е един от първите преподаватели (назначен на 1 октомври 1889 г.) в откритото Висше училище в София. Димитър Агура се хабилитира направо за професор в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ през 1894 г. Той е четири мандата Ректор на университета и два пъти Декан на Историко-филологическия факултет. Проф. Агура е инициатор за създаването през 1899 г. и пръв председател на Българското историческо дружество. Почива на 28 септември 1911 г. в гр. Яш, а тленните му останки са пренесени и погребани в гр. София.

Трудовете на проф. Димитър Агура са из областта на античната, средновековната и новата обща история.

Да разгледаме и приноса на осемте възпитаници на Болградската гимназия за развитието на първия български университет. Ще извършим нашия преглед по азбучен ред на малките имена на преподавателите.

Видният езиковед, литературен критик и библиограф – Александър Стоянов Теодоров-Балан

е роден на 15 октомври 1859 г. в с. Кубей, Болградски район. Учи в българското училище в гр. Комрат, а след това се прехвърля и завършва Болградската гимназия през 1878 г. Есента на същата година той се установява и работи като служител в София и през 1879 г. заминава да учи славянска филология в Лайпциг, Германия, а след това продължава да учи в Прага, където завършва висшето си образование с докторат през 1884 г. Завърнал се в България, Александър Теодоров-Балан работи като учител в гимназия и служител в Министерството на народното просвещение. Той е поканен за един от първите преподаватели във Висшия педагогически курс, (от 1 октомври 1888 г.) прераснал във Висше училище, на което става първи Ректор, а след това и още два мандата Декан на Историко-филологическия факултет. След това той се хабилитира за доцент и професор в българската Алма матер и преподава до 15 септември 1934 г., когато се пенсионира. Проф. Теодоров-Балан е

член на Българското книжовно дружество, а след това и на Българска академия на науките, от 1940 г. академик. Видният учен продължава да работи на полето на науката до смъртта си на 12 февруари 1959 г. Акад. Александър Теодоров-Балан посвети на българската филологическа наука 75 години с научно творчество над 9000 научни монографии, книги, студии и статии.

Атанас Видулов Тинтеров

е роден на 10 юли 1857 г. в гр. Калофер. Учи в училището на родния си град при даскал Ботьо Петков. След това през 1870 г. заминава за Болград и постъпва в гимназията на града. Завършил Болградската гимназия през 1877 г., Тинтеров учителства една година в българското училище в гр. Тулча, след което през 1878 г. постъпва като студент по математика в Новорусийския университет в гр. Одеса и завършва с отличие висшето си образование. Завърнал се в освободеното отечество, Атанас Тинтеров учителства в гимназиите на Сливен, Пловдив, Силистра и Софийска първа мъжка гимназия. Едновременно с това е преподавател по математика и във Военното училище в София. От 1 октомври 1893 г. той е привлечен като извънреден преподавател по алгебричен анализ във Висшето училище. Извънреден професор по математика от 1899 г., редовен професор по математика в Софийския университет от 1904 г. до 15 октомври 1910 г., когато си подава оставка, поради несъгласието си с ре-

шението на Академичния съвет по отношение на студентска демонстрация. Макар и извън университета, до края на живота си (почива през 1927 г.) проф. Тинтеров следи и участва в научния живот на България.

Васил Василев Маринов

е роден на 19 ноември 1857 г. в гр. Болград. Завършва Болградската гимназия през 1874 г. През 1878 г. Маринов постъпва студент в Юридическия факултет на Новорусийския университет в Одеса. През 1882 г. завършва университета с научната степен „кандидат на юридическите науки“. Установил се в освободена България, Васил Маринов работи като прокурор, подпредседател и председател на Софийския апелативен съд от 1886 до 1887 г. Васил Маринов се хабилитира като доцент по наказателно право в Юридическия факултет на Софийския университет на 1 февруари 1895 г. и работи като хабилитиран преподавател в Алма матер до 1 юни 1899 г. След това отново заема висши служебни постове в съдебната система. Почива в София през 1939 г.

Георги Годоров Дерманчев

е роден на 28 август 1862 г. в гр. Болград. Учи и завършва през 1880 г. Болградската гимназия. Следва история в Женевския университет (Швейцария) и се дипломира през 1885 г. Учител в гимназии на гр. София от 1886 до 1912 г. Хабилитира се като доцент в катедрата по нова история в Историко-филологическия

факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ и е преподавател от 7 март 1912 г. до 1 октомври 1930 г., когато се пенсионира. Почива в София през 1940 г. В Софийския университет доц. Георги Дерманчев чете курс по нова и най-нова история на Европа. Основен негов труд е тритомната „Нова и най-нова история“, София, том I, 1922 г., том II, 1925 и том III, 1930 г.

Георги Згурев

е роден на 13 октомври 1857 г. в гр. Болград. През 1878 г. завършва Болградската гимназия. Същата година есента постъпва в Юридическия факултет на Новорусийския университет в гр. Одеса, който успешно завършва през 1883 г. с научната степен „кандидат на юридическите науки“. Веднага след завършване на висшето си образование Згурев се установява в България, работи като учител в гр. Разград и адвокат в София. Депутат от Народната партия в Народното събрание от 1902 г. до 1913 г., като е Подпредседател на българския парламент от 1912 г. до 1913 г. Георги Згурев е преподавател по главно и гражданско съдопроизводство в Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ от 1 октомври 1892 г. до 30 октомври 1897 г. Той е министър на правосъдието в правителството с премиер Константин Стоилов от 26 август до 18 януари 1899 г. Георги Згурев е Председател на Адвокатския съюз в България от 1921 г. до края на живота си – 27 май 1941 г.